

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

II. Sigismundus I. Lutheranae haeresi se fortiter opponit: cui Sigismundi II.
secordia aditu[m] deinde aperuit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

est, ut nihil postea à plerisque crederetur: adeoque de vera religione plane actum fuisset, nisi PP. Societatis Iesu Claudiopoli & Albæ lulix semina eius conferuissent, & bonæ incolarum parti ad salutem duces atque auctores fuissent, cum certa spe etiam reliquos, per Dei gratiam, in viam reducendi, dum modo idem Deus optimus maximus amplissimam hanc prouinciam contra Turcarum machinationes & vim conferuaret, qui hæreticorum fauore adducti, firmissimum hoc Christianæ Reipublicæ vel occupare vel totum destruere multis iam annis numquam destiterunt.

QVIBVS MODIS HAERESIS IN Poloniae regnum irrepserint.

CAVTV VIII.

ARGVMENTVM.

- I. Polonia ab hæresi immunis, usque ad Lutheri circiter obitum.
- II. Sigismundus I. Lutherana hæresi se fortiter opponit: cui Sigismundi II. secedit: a aditum deinde aperuit.
- III. Quinam auctores fuerint earum hæreson qua etiamnum Poloniam affligunt.
- IV. Polonia & circumiacentes regiones unam tunc religionem coluerunt.
- V. Calvinista & Lutherani confusionem istarum causarum sibi inuicem imputant.
- VI. Evangelici Catholicos Turcas appellans.

IN Poloniae regno Catholica religio sincera & incorrupta mansit ex eo usque tempore quo Miecislavus deserto paganismo, Christianam fidem amplectus est; nec ullam hætenus senserat mutationem. Quamuis enim Hussitæ, Bohemi, tam lingua quam moribus Poloni: sere similes, seculæ suæ virus in Poloniam deriuare ac diffundere modis omnibus conati sint; à generali tamen Ecclesiæ consensu eiusque vnitæ auellere eam numquam potuerunt. Ex ijs aliqui ab Abrahamo Sbanicio viro nobili in Sbanino arce alebantur, qui virus suum in populum spargerent, (a) sed Po-

loai Bohemorum mutuis se cladibus atterentium, ac totum regnum extremis periculis inuoluentium exemplo prudentiores facti, in veteri religione perstabant, & supremi in Ecclesia Pastoris dicto erant audientes. Tantus vero Poloniae regum erga Catholicam religionem ardor fuit & zelus hætenus, ut regna hæresibus infecta vltro oblata, repudiarent. Quum enim Vladislao Bohemix regnum ab Hussitis oblatum esset, ille accipere illud magno animo recusauit. Legatis respondit religioni sibi esse hæreticis imperare. Redirent prius ad Ecclesiam, tum conditionem regnandi se accepturum. Atque hoc modo natio Polonorum tam populosa quam bellicosa ab hærese os labæ immunis fuit conferuata. Quam ob causam immortale illud Poloniae decus Cardinalis Hosius ait, praeter ceteris omnibus populis hanc Polonos gratiam Deo debere, quod numquam pugnantibus inter se hæreticorum doctrinis fuerint seducti, nisi post excitatum à Luthero schisma. Antea enim unam omnium & eandem fuisse vocem & doctrinam, ac summum in tota religione consensum: ut facile ciuitas illa potuerit recognosci, cuius participatio, ut regius Psaltes inquit, in idipsum (b). Hoc vero diuinum beneficium post Deum singulari Regum ac Principum pietati acceptum ferendum est: quibus solis cum Christianissimo & Nauarræ regibus iuris concessum est, ut coronas superius elatas gestent, supremi dominij & ab omni alieno imperio liberi insignes; atque etiam sacro Christianitate vngantur. Nam Daniæ, Sueciæ, Noruegiæ, Gothiæ, Bohemiæ, Hungariæ, Neapolis, Siciliae, atque etiam Angliæ reges coronas gestant superiori parte aperas, ut qui plerique superiorem agnoscant. Quanto vero tam Catholice defendendæ quam propugnandæ religionis desiderio Poloniae reges flagrant, bella quæ contra infideles continua fere gesserunt, tum etiam magnifica templa in honorem eius, qui pro Mundi peccatis crucifixus est, erecta, & amplissimis redditibus dotata, facile demonstrant. Quum enim pleræque aliarum nationes decimas tantum bonorum Ecclesiastico ordini assignassent, hæc vna tertiam regij patrimonij partem tribuisse videtur.

II. Exorto vero Lutheranos schismate, & hæresi per totam Germaniam grassante, contagio quoque tanti mali ad Poloniam peruenit, nihil minus metuentem quam fore ut tanta turba ex tam tenuibus principijs nasceretur. Rex quidem Sigismun-

a Cromerius lib. 21. b psal. 121. 3.

gismundus I. cuius ob singularem virtutem & prudentiam tanta erat existimatio, ut ab omnibus Principibus etiam ab ipso Solimanno Pater appellaretur, memor rem suam agi, *paries quum proximus ardet.*

Conuocatis regni Ordinibus, assentiente maiori proterum parte, decretum promulgauit, *ut qui à Catholica discederent Ecclesia, pro Dei & Reipublica hostibus, ac lese diuina & humana maiestatis reus, adeoque patria proditoribus, haberentur, & tamquam inestabiles ex Nobilitate albo eraderentur.* Salutare hoc decretum postea totius Nobilitatis & regni Senatorum assensu confirmatum, eoque omnes Lutheranæ hæreseos conatus diu elusi sunt & repressi. Inprimis vero illud Rex prudentissimus caueat (c), *ne iuuentus ad Germania scholas hæresi infectas ablegaretur, neque etiam litterarum doctores ac professores à Germania accerentur.* Nihilominus tamen quidam vulpecularum more clauclulum in Poloniam maiorem irrepserit, Picardi inprimis, Iacobi cuiusdam Ostrorogi, ductu, itemque Lutheranæ secta Cozontretum primum ac deinde Posnauam à Stanislao Ostrorogio introducta gliscere coepit. Et duo hi quidem fratres libera paternæ labis & hæreticæ contagionis hæredes reliquerunt. Porro Sigismundo Anno MDXLVII. octuagesimo primo suæ ætatis anno rebus humanis exempto, Sigismundus II. filius successit, Nobilitati magis quam regni senatoribus addictus, neque Lutheranis admodum infestus: ex quo magna rerum mutatio sequuta est, non paucis è Nobilitate domum è Germania, quo à parentibus missi fuerant, reuersis, & Augustanæ Confessionis apportata secum doctrina. Sed alij nouitatis auidi, liberis suis ex Vitebergensi & Lipsiensi Academicis alijsque locis hæresi infectis præceptores acceperunt: inter quos fuerunt Eustachius Tresca & Matthæus Poleius, iuuenibus aliquot ex nobili & opulenta Goranorum familia moderandis: que erudiendis appositi ac pauxillo momento id hominum genus, Melanchthonis, ad quem mortuo Luthero omnes tamquam ad oculum recurrerant, consilij vsi, longe lateque virus suum diffuderant, corruptis iuuentutis animis, & dulci illa Euangelica libertate, (qua vota proculcantur, spernantur ieiunia, exterminantur peccatorum Confessiones & pœnitentia, apud Catholicos religiose hætenus & rigide obseruata) insecatis, Christophorus Hegendorphinus ad

moderandam iuuenturem & litteras docendas Posnauam accitus, primus Lutheri Catechismum discipulis obrutus; cuius exemplum collegæ aliquot & Gymnasiorum rectores mox sequuti sunt; dum interea Hussitici quidam Prædicantes populum itidem sermonibus suis seducere allaborant. Sed Andreas Bninius Posnauensis Episcopus iam pridem Abrahamum Sbanseum Hussitis fauentem, vi aggressus, dedit sibi quinque sacerdotes Bohemos coegit, & instaurato Posnauæ iudicio, publice cremauit: sed postea vis contagionis indies latius proserpentis, non paruam Nobilitatis partem infecit, adeoque ad ipsos regni senatores peruasit, à patribus quasi hæreditario iure in liberos translato, ipse, uel exoleta potius, cuius supra meminimus, lege, & apud ignobile tantum vulgus vim habere iussa: ut Sigismundi Augusti leges recte aranearum telis similes dictæ sint, quæ muscastantum detinent, sed à vespis & crabronibus facile perumpuntur. Graues quidem tam Episcoporum quam totius ordinis Ecclesiastici querelæ ad regem undique deferebantur; sed tam sepniter ille & remisse omnia administrabat, ut Hæresis breui tempore ad omnes regni ordines penetrarit. Procerum enim quorundam, qui Augustanam Confessionem aperte profitebantur, offensionem magnopere verebatur, quorum auxilijs ipsi hinc contra Moscouitas, illic contra Tartaros grauissimis bellis impedito, opus erat. Neque vero in hac tantum re Sigismundus Augustus, sed & in alijs omnibus eiusmodi cunctatione utebatur, ut inde à quibusdam Rex Giotron, id est, Rex crassinus fuerit appellatus, quod scilicet omnia differret ac procrastinaret. Sed & in hoc grauitè ab eodem peccatum est, quod & sectarijs conuentus habendi potestatem fecit, & templa ad nouæ religionis exercitium postulantibus aures præbuit; ac cælum ipsum tantas iniurias & blasphemias hæreticorum non ferens, eodem tempore fulmen in ædes ubi illi conuenerant, immisit, ut Hosius testatur, regem in hæc uerba, commonefaciens: (d) *Ne cogitaret forte fortuna ædes illas, in quibus de diuisione Ecclesie agebatur, summe fuisse percussas. Dei hanc fuisse uocem, qua Consilia ista damnauit; adeoque mouendum esse, nisi Rex istorum sceleratibus opponat, multo uehementiorem tempestatem in caput ipsius incubituram.*

Y y z

c. Anno 1541. d. Hof. tract. de hæres.

Ex quo effectum est, ut rex in Catholica quidem Ecclesie obedientia semper permaneret; nullo tamen violento contra hæresim remedio uti ausus fuerit, sed turbarum metu malum dissimulavit. Simile quid Manuele Orientis Imperum tenente evenisse; historice testatur. (e) *Quum enim Constantinopoli ipse presentia Imperatore, de Salvatoris sacrificio disputaretur, quomodo scilicet fieri posuerit, ut Dei Verbum carne nostra vestitum, & verus homo factum, & sacrificium simul esset & sacrificator, ingens tonitru repens exaudiret, tantum maiori cum admiratione, quod anni tempus maxima esset ælium; quo plerique quasi aderant, fuere prostrati. Eodem tempore, inquit Nicetas, Elias vir doctus & celebris, librum aperuit, lectisque qua ad tempus illud pertinebant, verba hæc invenit: *Rumæ & casus sapientum.* Et sicut Manuel Imperator, hæcenus contempta Patrum auctoritate, Scripturam suo arbitratu & iudicio expheare solitus prodigio hoc eventum motus fuit ut Ecclesie eiusque Doctorum auctoritati plus posthac deferretur. Sigismundus quoque fulmine illo & alijs rebus monitus, nullum unquam edictum in hæreticorum favorem promulgavit, quam multipliciter urgeretur. Quin etiam à regni Ordinibus ac Senatoribus comitia VVarsoviæ celebrantibus, ut de religionis negotio cognosceret, rogatus, non minus pie quam prudenter respondit: *Rex ego sum non Pastor Ecclesie, tantumque abest ut meum his de rebus velim interponere iudicium, ut etiam præsulum Ecclesie iudicio me submittere paratus sim.* Quia tamen idem conscientiarum libertatem, ut vocant, omnibus indulgebat, factum est ut regnum novarum doctrinarum magonibus ac prædicatoribus, brevi tempore sit repletum; alijs è Saxonia; alijs ex Helvetia; Geneva præcipue & Tiguro accurrentibus. Quin etiam Servetum ex media Hispania eò advenisse constat, postquam Geneva primæ impietatis suæ atrocitiam fecisset. Ex Italia vero Bernardinum Ochionum, & Valentinum Gentilem Mediolanensem, eodem commigrasse: sic ut brevi tempore tam varijs stirpibus infinita hæreses & sectarum turba enata sit. Palatini quidam ad mutationem spectantes, Melanchthonem consuluerunt, quamnam ex tot religionibus, ut omnium optima & maxime sincera, amplectenda esset; misso eum in finem Petro Gomonseio Lithuano: qui quum Anno M. D. LVI. Vitebergam venisset, Melanchthonem adijt, expositisque mandatis, Fidei confessionem exhibuit. Nam ut paullo antequoque diximus, Luthero defuncto Melanchtho-*

nis præcipua erat inter Novatores auctoritas, sic ut tamquam supremum Ecclesie illorum caput, tantum non adoraretur. Sed Philippus tot negocijs impeditus, respondendi partes Selæ cetero dedit, qui statim Novam illam Polonorum doctrinam *Arrianismum* sapere pronuncia vit: quod ubi Melanchthon intellexit, hominem sine ullo alio responso ad suos remisit.

Interea in Polonia, ut in ea parte Livoniae, quæ Polonorum subest imperio, à populo pastores quales ipsi volebant, eligebantur: eaque eligendi ratio diu fuit observata, ut scilicet tale munus petens ad locum ingrediatur, postisque genibus, à Consulibus & magistratu afflatus, divinum scilicet spiritum accipiat. Inde manuum appropinquatum Consul in templum deducit, & in suggestum collocato Biblia Lutheri & Augustinam Confessionem in manus tradit, ut quidem Rescius scribit. (a) At forma hæc postea mutata fuit, sic ut solus superintendens Ministris futuris manus imponat, & Evangelium prædicandi concedat potestatem. Quis ergo miretur tantam in Polonia sectarum multitudinem quasi repente extitisse: quales sunt Atrinitarij, Trithemistæ, Arriani, Samofateniani, alijque. Non minus horribilem quam miserabilem confusionem! qua Mahumetismo paulatim subrepti via sternitur, ut Calvinistæ & Lutherani à veritate coacti ipsi fatentur. Josias certe Simlerus quodam loco scribit, (g) *Polonia Ecclesias (de Lutheranis vero loquitur) in magno & evidenti esse periculo, eo quod Turcis admodum vicina sint & ad fines eoque metuentium, ne novi hæretici, quorum magna ibi sit similitudo, Mahumetanam invectant doctrinam.* Idem Beza in quadam scribit epistola: & Seurmus Zainglianus in libro quem contra Ceneordiam Formulam edidit, *Vereri se, inquit, ne dissidium hoc religionis & Ecclesiarum, & Novæ subinde exorientes sibi hæreses Mahumetismo aditum patefaciant.*

III. Sed unde, quæso, novi isti hæretici, qui vobismetum incutiunt, prodierunt? Quis Arrianos, Deistas, Atrinitarios, & alios tanta copia & varietate sue crescentes produxit? Numquid ex Ochioni, Gentili, Blaudrati, Statorij, Alciati & similibus farina hominum scholæ illi prodierunt? qui omnes Evangelicos se initio professi, tandem ad Mahumetismum aut Arrianismum transierunt ut Jo-

anes
e Nicetas libro 6. f. In Athet. de sac. ord. g. In libro de a-
ter. Dei Filio.